וכי תימא פליגי רבנן עליה דרשב"ג [ט]והאמר רבי אבהו שנים שדנו לדברי הכל אין דיניהם דין גברא אגברא קא רמית גופא א"ר אבהו שנים שדנו דיני ממונות לדברי הכל אין דיניהם דין [י]איתיביה רבי אבא לרבי אבהו [א]דן [כ]את הדין וזיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור טיהר את הטמא מה שעשה עשוי ומשלם מביתו הכא במאי עסקינן דקיבלוהו עלייהו אי הכי אמאי משלם מביתו דאמרו ליה דיינת לן דין תורה א"ל רב ספרא לרבי אבא דטעה במאי אילימא דטעה בדבר משנה [ג]והאמר רב ששת א"ר [ל](אמי) [ב]טעה בדבר משנה חוזר אלא דטעה בשיקול הדעת היכי דמי [ג]בשיקול הדעת אמר רב פפא [ד]כגון תרי תנאי ותרי אמוראי דפליגי אהדדי ולא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר וסוגיין דעלמא אליבא דחד מינייהו ואזל איהו ועבד כאידך היינו שיקול הדעת לימא כתנאי ביצוע בשלשה דברי ר"מ וחכ"א [ב][ה]פשרה ביחיד סברוה לכ"ע מקשינן פשרה לדין מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר דין בשלשה ומר סבר דין בשנים לא דכ"ע דין בשלשה והכא בהא קמיפלגי דמר סבר מקשינן פשרה לדין ומר סבר לא מקשינן פשרה לדין לימא תלתא תנאי בפשרה דמר סבר בשלשה ומר סבר בשנים ומר סבר ביחיד אמר רב אחא בריה דרב איקא ואיתימא רבי יימר בר שלמיא מאן דאמר תרי אפילו חד נמי והאי דקאמר תרי כי היכי דליהוו עליה סהדי אמר רב אשי ש"מ פשרה אינה צריכה קנין דאי סלקא דעתך צריכה קנין למ"ד צריכה תלתא ל"ל תסגי בתרי וליקני מיניה [ג]והלכתא פשרה צריכה קנין תנו רבנן [ד]כשם שהדין בשלשה כך ביצוע בשלשה

נגמר

גברא אגברא. רבי אבהו אדשמואל שמואל סבר פליגי רבנן עליה דרבן שמעון בן גמליאל: **דן את הדין.** כמומחה ליכא למימר מדקתני סיפא אם היה מומחה לב"ד: **דן את הדין.** יחידי משמע: **ומשלם מביתו.** בפירקין דלקמן (דף לג.) מוקי לה שנשא ונתן ביד. מדקתני מה שעשה עשוי אלמא דיניה דינא דאי לא דינא ליהדר: **דין תורה.** וכיון דטעה לאו דין תורה דן: **בדבר משנה.** שמשנה מפורשת שטעה בה: **חוזר.** מחזיר את הדין ואינו משלם מביתו דכיון דדבר מפורש הוא אין דינו דין: **וסוגיא דעלמא.** הילוך דינא כחד מינייהו ואזל איהו ועבד כאידך הלכך דיניה לא הדר וכיון דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר האי בעל דין דנקט לא בעי לשלומי דאמר ליה פסקת לי לדינאי ומיהו איהו בעי שלומי כיון דסוגיין דעלמא כאידך: **לימא כתנאי.** הא דאמרינן דשמואל ור' אבהו פליגי: **ביצוע.** פשרה: **סברוה.** רבנן אמוראי בני הישיבה ובעו למימר מהכא דכדשמואל ורבי אבהו פליגי: **דכולי עלמא.** רבנן ורבי מאיר: **מקשינן פשרה לדין.** דכתיב (שמואל ב ח) משפט וצדקה ואמרינן לקמן (ע"ב) דזהו ביצוע אלמא דאיתקוש למשפט: **תלתא תנאי.** פליגי בפשרה ר"מ סבר בשלשה רבן שמעון בן גמליאל סבר לעיל (דף ה:) בשנים ורבנן דפליגי אדרבי מאיר סברי ביחיד: **מאן דאמר תרי אפילו חד.** מכשר דכיון דלא מקשינן ליה לדין מה לי תרי מה לי חד: **תיסגי בתרי וליקני מיניה.** דכיון דקנו מיניה למה לי בית דין לא תהא אלא מתנה בעלמא ומדעתו והיא מתקיימת אלא להכי בעינן תלתא לייפות כח בית דין דאף על גב דלא קנו מיניה לא ניהדרו: **והלכתא פשרה צריכה קנין.** ואפילו נעשית בשלשה:

נגמר

וכי תימא פליגי רבנן עליה כו'. למאי דפי' בקונטרס לעיל (דף ג.)[ט] דמאן דדריש נצדק תשפוט לאכשורי חד לית ליה עירוב פרשיות תימה מאי קאמר וכ"ת הא ודאי פליג עליה מאן דלית ליה עירוב פרשיות ומאי קאמר נמי ר' אבהו שנים שדנו לד"ה אין דייהן דין אין זה ד"ה דהא איכא דלית ליה עירוב פרשיות דסבירא ליה דייהם דין על כן נראה כדפרי' לעיל (שם) דההיא דרשה דנצדק תשפוט אפילו למאן דאית ליה עירוב פרשיות והשתא שמואל ורבי אבהו פליגי אליבא דמאן דאית ליה עירוב פרשיות וד"ה דקאמר רבי אבהו ה"ק לד"ה דאית להו עירוב פרשיות שנים שדנו אין דייהם דין אי נמי כדפירש לעיל (דף ג:) [י]דאפי' למאן דלית ליה עירוב פרשיות קסבר ר' אבהו שנים שדנו אין דייהם דין ממשפט אחד וברייתא דלעיל דאם היה מומחה לרבים דן אפילו יחידי סברא נמי שפיר דאין דייהן דין כדפירש לעיל (דף ה.)[כ]: **ביצוע** בג'. אע"ג דמקשי פשרה לדין לאו לכל דבר מקשינן דבדין אזלינן בתר רובא אם שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב או איפכא ובפשרה לא אזלינן בתר רובא עד שיסכימו שלשתן לדעת אחד כדאמר בפ' בתרא דמסכת ע"ז (עב.) כשיימי בי תלתא אפי' תרי מגו תלתא כדאמרי בי תלתא עד דאמרי בי תלתא: **דכולי** עלמא מקשינן פשרה לדין. פי' דכ"ע ר' מאיר וחכמים אבל רשב"ג דלעיל ודאי לא מקיש: **מקשינן** פשרה לדין. פירש בקונטרס מדכתיב (שמואל ב ח) ויהי דוד עושה משפט וצדקה וגו' ותימה דהא תניא לקמן כשם שהדין בג' כך הפשרה בג' משמע דמקיש פשרה (א) ומוכח לקמן דההוא תנא אית ליה דרשות לבצוע ורבי יהושע בן קרחה סבר מצוה אלמא לא דריש ת"ק משפט וצדקה לענין ביצוע דאי מקרי צדקה אם כן הוה מצוה ומההוא קרא נמי דכתיב (זכריה ח) אמת ומשפט שלום ליכא למידרש ביצוע דאיתקש שלום למשפט דאם כן הוי מצוה לבצוע דשלום נמי מצוה הוא: **לא** דכ"ע כו'. תימה דלא קאמר לשמואל ודאי תנאי הוא לרבי אבהו מי לימא תנאי היא דכי האי גוונא אורחא דהש"ס בכל דוכתא:

תיסגי בתרי וליקני מיניה. אע"ג דמפרש בירושלמי טעמא דר' מאיר משום דפשרה נמי צריכה הכרע דעת מ"מ מתוך דברי ר"מ משמע דתרי נמי שעשו פשרה כמו שהיו רגילין שלשה לעשות לא עשו ולא כלום ובעלי דינין יכולין לחזור בהן:

והלכתא פשרה צריכה קנין. והא דלא סגי בתרי משום דהוי כמו קנין בטעות דלא בקיאי בפשרה שפיר: **צריכה** קנין. אם נפרש דקנין של פשרה עושין קודם הפשרה וקונין זה מזה לעשות כמו שיאמרו הדיינין הן לשלם הן למחול אין לדקדק מכאן דבעלמא מחילה צריכה קנין דמה שצריך הכא קנין על המחילה משום דאי לאו הוי קנין הוי כמו מחילה בטעות שלא היה יודע שיאמרו למחול כל כך ואף על גב דהשתא דאיכא קנין הוי כמו קנין בטעות מיהו אלימא מילתא טפי בקנין מבלא קנין ואפילו אם נפרש שהקנין הוא לאחר הפשרה אכתי אין ראיה מכאן דמאי למימר דהקנין על אותו שיש לו לאחר לפרוע אבל להאי דמחיל אין צריך קנין ומיהו בהלכות גדולות פירש דיינין דצריך קנין על המחילה אף על פי שעושין הקנין אחר הפשרה ומכל מקום אין ללמוד מכאן על שאר מחילה שתהא צריכה קנין דמחילה שעל ידי פשרה אף על פי שיודע מה מוחל דומה למחילה בטעות לפי שמוחל על פי עצתם של דיינין שהשיאו אותו למחול לפיכך צריך לאלם הדבר ע"י קנין ונראה להביא ראיה דמחילה אינה צריכה קנין מהא דאמר בפרק המקבל (ב"מ דף קיב. ושם) גבי שכיר המחהו אצל חנווני ואצל שולחני אינו עובר עליו ופליגי התם רב ששת אמר אינו חוזר עליו [ל](רבא) אמר חוזר דמשמע דבלא קנין איירי דאי בקנין מאי טעמא דמאן דאמר חוזר אבל בלא קנין פליגי בהכי דמר סבר כשהמחהו לא לגמרי פטרו לבעל הבית שלא יחזור עליו ומר סבר לגמרי פטרו אלמא מחילה לא צריכה קנין ועוד ראיה דפריך בפ"ק דקדושין (דף טז.) גבי עבד עברי קונה עצמו בשטר למה לי שטרא לימא ליה באפי תרי זיל ובלא קנין איירי דאי בקנין מאי משני עבד עברי גופו קנוי אכתי תקשה לן שטרא למ"ל יפקירנו לשמואל דאמר המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור אלא על כרחך לא פריך אלא מלשון הכתוב בשטר כלומר למה לי שטר אותו לשון עצמו שכותב בשטר הרי את לעצמך יאמר לו בעל פה עוד ראיה מהא דתנן בסוף הנושא (כתובות דף קד.) שאם שהתה כ"ה שנים ולא תבעה כתובתה מסתמא מחלה ובלא קנין איירי כדמוכח מעובדא דחמתיה דרבי חייא וטענו חטין והודה לו בשעורים דפטור אף משעורים דמודה הוי בהו אין ראיה דהתם על כרחך לאו משום דאמרינן מדלא תבע להו סתמא אחלינהו הוי פטור אלא היינו טעמא מדלא תבע שעורים מודה הוא דלא מחייב ליה שעורים מדפריך עלה בסוף המניח (ב"ק דף לה: ושם) מהא דתנן היו הניזקין שנים כו' הניזק אומר גדול הזיק את הגדול ומזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק את הקטן וגדול הזיק את הגדול ומסיק דאפילו כדאמר מזיק לית ליה והתם אי אפשר להיות הטעם כלל משום מחילה שהרי הוא עומד וצווח ומבכור שנטל חלק כפשוט דאמר ויתר (ב"ב דף קטו.) אין לדקדק נמי כלל מכאן מור רבינו יצחק בר' מרדכי שהיה רגיל

לפרש

מסורת הש"ס

א) לעיל ג: לקמן פו:, ב) [עי' תוספות בכורות כח: ד"ה דן את הדין], ג) ב"ק ק. ודף קח: לקמן לג. בכורות כח., ד) [לקמן לג. ע"ש כתובות פד: ק.], ה) [נ"ל רב אשי וכ"ה לקמן], ו) [לקמן לג.], ז) נ"ל ביצוע, ח) [תוספתא פ"א], ט) ד"ה מדאורייתא, י) ד"ה ד"ה, כ) ד"ה ולא, ל) נ"ל רבה,

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מקשינן וכו' פשרה לדין ומוכח:

מוסף רש"י

שנים שדנו לדברי הכל אין דיניהם דין. דפליגי בפשרה ואשמעינן ר' אבהו דבדין כולהו מודו דבעינן ג' (לעיל ב:). טעה בדבר משנה חוזר. שטעותו תלוי בדבר המשנה אין דינו דין לגמרי וחוזר (לקמן לג.) דיין הטועה בדבר המשנה שלא עשה כמשנה חוזר, ולא אמרינן מה שעשה עשוי וישלם מביתו אלא בטועה בשיקול הדעת (כתובות ק.).

עין משפט נר מצוה

מב א מיי' פ"ו מהל' סנהדרין הלכה ג סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סימן כה סעיף ג:
מג ב מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעי' א:
מד ג מיי' שם הלכה ב טוש"ע שם סעיף ב:
מה ד ה מיי' פכ"ב מהל' סנהדרין הלכה ו סמג עשין קו טוש"ע ח"מ סימן יב סעיף ז:

רבינו חננאל

ור' אבהו פליג עליה ואמר לדברי הכל שנים שדנו אין דיניהם דין ומותיב ר' אבא עליה מהא דתנן בבכורות פ"ד (כח ע"ב) דן את הדין זיכה את החייב כו' ומשני מתניתין דקבלוה עלייהו. ואקשינן אי הכי ישלם מביתו הא א"ל רב לרבה בר בר חנה אי קבלוה עלייהו לא תשלם. ומשני כגון דאמרו ליה על מנת כן קבלינך עלן דדיינת לן דין תורה: ירושלמי מה שעשה עשוי מה שטעה בשיקול הדעת וישלם מביתו שהגיס עצמו לדון יחידי דין תורה ותנינן אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא א'. א"ר אמי מומחה [שכפף] ודן דינו דין ר' אבהו יתיב דאין לגרמיה א"ל תלמידו לא כן אלפן ר' אל תהי דן יחידי שאין דן יחידי אלא אחד. אמר לון כיון דחמן (ר') יתי יתיב דאין לגרמי ואינון אתיין כמאן שקבלתי עליהן דמי. ותנן במה דברים אמורים בזמן שלא קבלם אבל קבלם עלייהו דן אפילו יחידי ואסיקנא טעה בדבר משנה חוזר הדין בשיקול הדעת כגון דאשכח פלוגתא דתרי תנאי או דתרי אמוראי וסוגיא דשמעתא כחד מינייהו פי' מקשו ומפרקו אליבא דחד מינייהו ואזל הוא ופסק דינא כאידך דלא סוגיא דשמעתא כוותיה היינו טועה בשיקול הדעת ומה שעשה עשוי וישלם מביתו: ירושלמי בכתובות פרק הכותב לאשתו (הל' ג) דין ודברים אין לי בנכסיך הכל מודי' שאם טעה בשיקול הדעת שאין חוזרין טעו בדבר תורה מחזירין מה פליגו בטעות משנה ר' יוחנן אמר טעות משנה שיקול הדעת. ריש לקיש אמר טעות משנה דבר תורה היא טעות משנה היא טעות זקנים (תורה היא טעות משנה היא טעות זקנים) תלתא תנאי פליגי בפשרה חד רשב"ג דתני פשרה בשנים. שני ר' מאיר שלישי חכמים החולקים עמו דתניא ביצוע בשלשה דברי ר"מ וחכ"א פשרה ביחיד